

BRONTEKSTEN HANDEL IN VROEGE MIDDELEEUWEN

Bron: van der Tuuk, L. (2011). *De eerste gouden eeuw. Handel en scheepvaart in de vroege middeleeuwen*. Utrecht: Uitgeverij Omniboek.

Over voedselschaarste

Context: fragment uit de *Historiën* van Gregorius van Tours, boek 7, hoofdstuk 45. Gregorius leefde in de 6^e eeuw in het Frankische rijk.

Hij was afkomstig uit een welgestelde Gallo-Romeinse familie, volgde een clerusopleiding en werd bisschop van Tours in het jaar 573. Hij is vooral bekend als auteur van zijn *Historiën*, waarin hij in tien boeken de geschiedenis van de Franken neerschreef. Door latere auteurs wordt dit als een standaardwerk voor de vroege Frankische en Merovingische geschiedenis gezien, hoewel een gebrek aan andere bronnen het moeilijk maakt zijn woorden te verifiëren. Veel van wat hij schreef over Merovingische koningen had hij zelf niet meegemaakt. Bovenal wilde hij een boeiend en meeslepend verhaal vertellen en benutte hij kansen om morele lessen mee te geven.

Heel Gallië werd door hongersnood getroffen. Er waren heel wat mensen die helemaal zonder meel zaten. Ze verzamelden allerlei grassen en aten die op, maar daardoor zwollen ze op en stierven ze. Velen stierven door een totaal gebrek aan voedsel. Kooplieden zogen de bevolking toen uit. Ze waren nauwelijks bereid om een kan wijn voor een goudstuk te verkopen. Arme lieden verkochten zichzelf als slaven om van een klein beetje eten verzekerd te zijn.

Over handel in de Arabische wereld

Context: fragment uit *Het boek over routes en koninkrijken*, een geografisch werk van de Perzische schrijver Ibn Khordâdhbeh, geschreven in de 9^e eeuw. In dit fragment heeft hij het specifiek over de rol van Joodse kooplieden in het handelsverkeer doorheen de Arabische wereld.

Deze kooplieden spreken Arabische, Perzische, Romaanse, Frankische, Spaanse en Slavische talen. Ze reizen over land en over zee van het westen naar het oosten en van het oosten naar het westen. Uit het westen vervoeren zij eunuchen, slavinnen, jongens, brokaat, zwaarden, bever-, marter- en andere soorten bont. Ze vertrekken per schip vanuit het Frankische rijk over de Middellandse Zee naar Pelusium in de Nijldelta. Daar laden ze hun handelswaar op kamelen en trekken over land naar Suez. Dan schepen ze weer in en varen over de Rode Zee van Al-Qulzum naar Al-Jar en Jeddah. Daarvandaan koersen ze naar Sind, India en China. Op de terugweg nemen ze muskaatnoot en andere producten uit het Verre Oosten mee en verschepen die naar het westen. Sommigen koersen naar Constantinopel waar ze hun goederen aan de Byzantijnen verkopen. Anderen reizen naar de palts van de Frankische koning om hun goederen te slijten. Sommigen varen naar Antiochië, en verder over land naar Al-Jâbia, waar ze na drie dagmarsen aankomen. Daar gaan ze sloop op de Eufraat en varen naar Bagdad. Vervolgens zakken ze de Tigris af, naar Obolla, en vandaar naar Oman, Sind, Hind en China.

Handelsproducten in de stad Praag (1) en Mainz (2)

Context: reisbeschrijving van Ibrahim Ibn Jakub, een Arabische gezant, uit de 10^e eeuw.

De stad Praag, opgebouwd uit steen en kalk, is de grootste handelsplaats in Bohemen. Er komen Russen en Slaven uit Krakau met hun waren en uit de Turkse landen komen mohammedanen, Joden en Turken, eveneens met goederen en gangbare munten en zij nemen slaven, tin en allerlei pelzen mee naar huis. Hun land is het beste van alle landen in het noorden, en het rijkste in levensonderhoud. Voor een penning is er zo veel tarwe te koop dat een man daaraan een maand genoeg heeft, en voor een penning is er zo veel gerst te koop dat het voor een rijdier voor veertig nachten voldoende voer is, en er zijn tien kippen voor een penning te koop. In de stad Praag worden zadels, tuigage en dikke schilden die daar in zwang zijn, vervaardigd.

Men maakt in Bohemen ook dunne, los geweven doekjes, die op netten lijken en waarmee niets aan te vangen is. Hun prijs is waardevast: tien doekjes zijn een penning waard. Hiermee handelen en verrekenen ze onder elkaar. Ze bezitten er kisten vol van. Deze doekjes vormen hun vermogen en men kan er de kostbaarste zaken voor kopen: tarwe, paarden, goud, zilver en nog veel meer.

Mainz is een heel grote plaats waar de grond verkaveld is tussen een bewoond gedeelte en akkerlanden. Deze plaats ligt in het Frankische rijk aan een rivier die de Rijn heet. Graan, gerst, spelt, wijngaarden en vruchtbomen zijn er in overvloed. Er zijn dirhams te vinden die in Samarkand geslagen zijn. [...]

Merkwaardig genoeg kan men helemaal in het westen, in Mainz, producten aantreffen, zoals parfums en specerijen die uit het verre oosten afkomstig zijn, zoals peper, gember en kruidnagelen, maar ook Indische reukolie, costusolie en galangawortel. Deze gewassen worden uit India ingevoerd, waar ze in grote hoeveelheden groeien.

Gesprek tussen een geestelijke en een koopman

Context: fragment uit *Gesprekken* van de Angelsaksische geestelijke Aelfric 'de geleerde' uit de 10^e eeuw.

'En koopman, wat zeg jij?'

'Ik zeg dat ik van nut ben voor de koning, de elite en de rijken, en voor het hele volk.'

'Hoe is dat mogelijk?'

'Ik ga aan boord van mijn schip met mijn handelswaar waarmee ik naar overzeese gebieden zeil. Daar verkoop ik mijn lading en koop ik waardevolle producten die ik u breng en die hier niet te vinden zijn. Ik trotseer de grote gevaren van de zee, waarbij ik schipbreuk kan lijden en mijn koopwaar kan verliezen, terwijl ik ternauwernood het vege lijf red.'

'En welke zaken heb je voor ons meegebracht?'

'Purperen en zijden stoffen, kostbare edelstenen en goud, verschillende soorten laken en kleurstoffen, wijn en olie, ivoor en verguldsel, bladtin, zwavel, glas en nog meer.'

'Wil je je koopwaar verkopen voor de prijs waarvoor je die hebt ingekocht?'

'Dat wil ik niet. Wat zou ik in dat geval aan mijn inspanningen verdiend hebben? Ik wil mijn handel voor meer verkopen dan waarvoor ik die ingekocht heb. Dan kan ik enige winst behalen, zodat ik in staat ben mijzelf, mijn vrouw en mijn kinderen te voeden.'